

Ikusmen urritasuna

“TRABA NAGUSIA EZ DA IKUSMEN ARAZOA, GIZARTERATZEKO JARTZEN ZAIZKIGUN OZTOPOAK BAIZIK”

Mundua hautemateko moduak pertsona bakoitzaren araberakoak dira. Esparru guztietara iristeko aukera berdinak al ditugu, ordea? Ikusmenean aniztasun funtzionala duten hainbat lagunek errealitatea nola sumatzen duten kontatu digute, egunerokoan dituzten zailtasunak ardatz.

Ainhoa Mariezkurrena Etxabe
@xorginkeiak

Itsuen edo ikusmen urritasuna duten pertsonen inklusioa sustatzen dute Gipuzkoako Begiris, Bizkaiko Aukera Berriak eta Arabako Itxaropena elkarteek. Gasteizen, Bilbon eta Donostian batzartu dira egunotan, arazoak detektatu, informazioa bildu, eztabaidatu eta proposamenak plazaratu aldera, hirietako irisgarritasuna oinarri hartuta.

Irisgarritasuna eta enplegua

Historikoki, ikusmen disfuntzioa duen pertsona kupoi-saltzaile aritu da lanean ONCEn. %90ak hori izan du ogibide. Horretan jarduteko aukerak murrizten ari direla kontatu digute, ordea, elkarrizketatuek: “Kupoiak beherakada jasan du eta ez dago bestelako alternatibarik”, dio Aukera Berriak elkarteko Manu Agirrek. ONCEko EAEko ordezkarri Juan Carlos Anduezak jokoaren kompetentzia aipatu du aldaketen zio bezala: “Lehiakortasun handikoa eta dinamikoa da jokoaren sektorea; horregatik, gure bezeroei begira, etengabe egokitzen dugu”.

Espainiako Estatuan 20.000 pertsona dira kupoi-saltzaile gaur egun, Anduezak adierazi digunez. Horietatik ikusmen urritasuna dutenak %7 inguru direla azaldu digu Begiris elkarteko Joxean Txintxurretak. Gaur egun beste mota ba-

teko aniztasun funtzionala duen jendea ere lanean ari dela dio, baita elbarritasunik gabeko zenbait ere “Mugikortasuna bilatzen da, elbarritasun txikia duen pertsona mugituaren perfila. Itsuek gero eta leku txikiagoa daukagu”. Era berean, ONCEn lanean aritzeko aukera duenak, lan baldintza “kaskarretan” egin behar duela adierazi digute: “Lan irizpideak ere aldatzen ari dira: behin behineko kontratuak, oinarrizko soldataren %70a kobratzea, produktibitateari lotutakoa...”, dio Aukera Berriak-eko Agirrek.

Bizitzaren sostengurako eta norberaren autonomiarako enplegua tresna garrantzitsua dela esan digute, gehituta Euskal Herrian lan egiteko aukera “eskasa” dagoela. “Enpleguaren sektoretik aparte geratzen garenok arazoak ditugu gizarteratze txukuna izateko”. Agirre eta Txintxurreta kupoiak saltzen ibilitakoak dira. Biak erretiratuak. Urtebeteko lanagatik urte eta erdiko kotizazioa lortu dutela kontatu digu Agirrek, Gizarte Segurantzako Araudian egondako aldaketaren harira. Horregatik erretiroa. “Lanpostuetan murrizketak egiteko trinkimailu” bezala deskribatu du.

“ONCE aski ezaguna da pertsona desgaituei zuzendutako enplegua sortu eta sustatzeagatik”, esan du Anduezak. “Kri-

si garaian gure konpromiso sozialari aurre hartu eta pertsona desgaituentzako enpleguaren formazio eta sorkuntza egitasmoa sortu genuen”. Txintxurretak bestelakoa dio, baina: “ONCEk urte onak izan ditu, dirua mugitu du eta bide berriak bilatu eta sortzeko aukerak eduki ditu. Krisia dela eta, ekintzak mugatu ditu eta aukerak agortu zaizkio. Hartara, egoera “ilun” batean irudikatu dute enplegua Agirre eta Txintxurretak.

Urritasun mota hau dutenak kupoiak saltzera mugatu diren arren, gaitasun gehiago dituztela gaineratu dute: “Hiruzpalau fisioterapeuta daude Gipuzkoan eta sei-zazpi Bizkaian”, azaldu digu Txintxurretak. Bestalde, telefoniarekin lotutako lanpostuak ere galdu egin dira. “Orain makinak dira lan hori egiten dutenak”, dio Agirrek.

Pertsona hauek lanean ikusi dituenak, ONCEn ikusiko zituen ziurrenik. Txintxurretaren hitzetan, horrek deskonfiantza eragiten dio langileak kontratatu nahi dituenari: “Ez gaituzte ezagutzen, ez gaituzte lanean ikusi. Lan munduan ez gara inor ONCEtik kanpora. Ezjakintasunagatik edota deskonfiantzagatik ez gaituzte nahi. Enpresa publikoek eman behar du lukete lehen pausoa, lehen arduradunak dira”.

Administrazio publikoen esku hartzea

Administrazioek, betidanik, arazo hau ONCEren esku utzi dutela adierazi dute Txintxurretak eta Agirrek, eta lanean integratu ahal izateko beharrezkoa dela haien esku-hartzea. “Herri administrazioek ez dute honi buruz azterketarik egin, ezta irtenbiderik planteatu ere. Egoerari beste modu batean heldu behar zaio, arazoa mahai gainean jarri eta ardurak hartu. Iritsi da ardura publikoa hartzeko unea”. Lehen pertsonan bizi dituzten mugak txosten batean bildu eta administrazioekin harremanetan jarri dira.

Pasa den ekainean Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Zerbitzu Sozialeko kontseilari Lide Amilibiarekin bildu ziren hiru elkarteetako ordezkariak. Egoera zein den ezagutarazi zioten lehenik, ez baitzuen “aski ongi” ezagutzen. “Lanbide aipatu ziguten, ezgaituentzat aukerak ematen dituztelako. Baina ez zekiten han ere gutxi direla ikusmen urritasuna duginontzako aukerak. Batzuetan oposizioak egin ondoren esan digute lan horretarako ez dugula balio. Denak zaku berean sartzen gaituzte eta ez dakite zeintzuk diren bakoitzaren beharrak”, aipatu du Txintxurretak. Egoera aldatzeko lan egiteko “beharra” azpimarratu eta hau guztia ikusarazten eta kontzientzia pizten ari direla nabarmendu digute.

Horretarako datuak eskatu dizkiote Jaurlaritzari: Erkidegoan dagoen itsu kopurua, egin dituzten ikasketak, zein lanetan ari diren eta zein lan eskaera dagoen eta abar. “Ikuspuntu errealista batetik abiatu behar gara, zer eta nola planteatu jakin ahal izateko. Zertaz ari garen jakin behar dugu”, diosku Txintxurretak.

Gizarte aurrerakoia hankamotz

“Espazio publikoa ez dago herritar guztiarentzat eskuragarri”, dio Agirrek. Hirietan aldaketak ematen dira, baina irizpide batzuk ez direla kontuan hartzen salatu dute eta horrek haien autonomia murrizten duela. Hartara, egunerokoan jasaten dituzten oztopoak bildu eta horiei aurre egiteko neurriak proposatu dituzte:

“Donostiako Egia auzoan egin berri duten autobus geltokiko diseinuan plan bat egiten aritu gara Udalarekin. Elbarritasun fisikoak kontuan hartu zituz-

Garraio publikoari dagokionez zer hobetu asko dago oraindik. Zerbitzu ugari ez dute soinu-sistemarik, eta daukaten horien artean ere badira gabeziak, zarata desatsegina ateratzen duten megafonoak, kasu.

» M. AGIRRE, AUKERA BERRIAK:

“Kupoi salmentak beherakada jasan du eta ez dago bestelako alternatibarik”

» C. ANDUEZA (ONCE):

“Teknologia berriak ez dira irisgarriak, baina abantailak ere badituzte: mugikorrarekin ONCEren liburutegira sar naiteke, ahots-sistema bidezko programak daude...”

» J. TXINTXURRETA:

“Lan munduan ez gara inor ONCEtik kanpora. Ez gaituzte ezagutzen, deskonfiantzaz hartzen gaituzte. Ezjakintasun horrek bultzatuta ez gaituzte eurenean nahi”

ten aurrez, baina guretzat ez zegoen orientazio seinalerik. Gauza batzuk falta arren, nahiko txukun geratuko da”, esan digu Txintxurretak.

“Bilboko zenbait autobusek megafonia erabiltzen dute informazioa helarazteko. Batzuen soinu-sistemak baldintza kaskarrean daude, zarata desatsegina ateratzen dute eta horrek jendea kontra jartzen du. Beste batzuek gutxieneko hori ere ez daukate”, dio Agirrek: “Megafonoak aktibatzekeko aparailu bat behar dugu, ahaztuz gero ezin dugu erabili. Bilbokoa ez bazara, gainera, aparailurik ez duzu izango. Halaber, autobus bat baino gehiago etortzean seinalerik ez dugu jasotzen. Hainbeste muga ez daukaten megafoniak eskatzen ditugu”. Metroan, bestalde, tiketa hartzeko hitz egiten duen makinarik ez dago. “Behin tiketa pasata bi noranzko daude, seinalizatu gabekoak. Nahikoa litzateke braillez idatziriko karteltxo bat. Eta kalera irteteen arazoak. ‘Plataforma Bakarra’ izendatu duten diseinuarekin ari dira hiria berritzen. Bertan maila berean doaz oinezkoak eta automobila. Espalorik gabe ez dakigu zein esparrutan gauden eta segurtasuna galtzen dugu. Semaforo batzuek soinua egiten dute, baina beste batzuek oraindik ez.

GUGGENHEIM MUSEOEA

Kultur arloan ere zer hobetu badagoela esan digute elkarrizketatuek. Artearen esparruan, esaterako, oso lagungarria da eskulturen alboan haien maketak jartzea, bestela nolakoak diren ere imajinatzerik ez dagoelako, figura handien kasuan bereziki. Argazkian, Bilboko Guggenheim Museoaren kanpoaldean dauden eskulturen maketak.

Ez dakigu zeinen aurrean geratzen garen, geldi egon behar garen, pasa gaitzekoen edota semafororik dagoen ala ez”.

Kulturaz osotasunean gozatu

Kultur aretoak aipatu dituzte Gipuzkoako Begiris taldekoek. “Tabakalera-ko arduradunarekin ari gara lanean. Areto berria da, gorpildun aulkidunak kontuan hartu dituzte egiturak egiteko, baina gu ez”. Kultur programazioari dagokionez, eskaintzarik handiena “ikustekoa” dela nabarmendu dute, gutxi dagoela entzuteko edo ukitzeko. “Eskulturaren munduan adibidez, irudi handiak paratzen badira, nolakoak di-

ren ere ezin dugu imajinatu. Azpialdean maketa txiki bat jarrita, ordea, bai”.

Literatura eta hizkuntzan gozatu edo trebatzeko aukera gutxi dituztela kexatu dira, eta eskaintza berriak ezin dituztela eskuratu: “EAEn liburutegi digitala ere badago; bada, guk ezin dugu kontsultatu. Euskaraz hain garrantzitsua eta esanguratsua den ahozko literaturaz ere apenas goza dezakegun sarean”, kexu da Aukera Berriak elkarteko Agirre.

Eta teknologia? “Aukerak ekar ditzake ongi kudeatzen bada. Baina teknologia berriak ez badira denontzako bideak, hesiak eta oztopoak eraikitzen dira, diskriminazioa eta bazterkeria”, gehitu du.

ONCEko ordezkari Andueza iritzi berekoa da, alegia, gailu berriak ez direla irisgarriak. Abantailak ere aipatu ditu, ordea: “Mugikorrarekin ONCEren liburutegira sar gaitzke. Ordenagailu eta telefono pantailak handitzen dituzten edo ahots sistema duten programez ere balia gaitzke”. Txintxurretak aplikazioen etengabeko aktualizazioa ikusten du oztopo gisa: “Gaur ikasi dugunak bihar ez du balio. Gaur irisgarria dena bihar ez da izango. Etxetresna gehienak digitalak dira orain eta maneiatzeko arazoak ditugu, lehen ez bezala. Bestalde, langileak kontratatzerakoan aitzakia gisa erabiltzen dute teknologiaren erabilera. Denontzat ona dela dirudi baina kontuz, aurrera joateaz gain, atzera ere bagoaz”.

Gaitasunak aktibatzen

Aldaketak poliki-poliki ematen direla aditzera eman duten arren, lanean jarraitzeko indarrez azaldu dira. Oinarritzko eskubideez hitz egiten ari garela adierazi dute behin eta berriz, “ez gutiziez”. Hala nola, ingurura begiratu eta gaia kontuan hartzeko deia luzatu nahi diete herritar zein administrazioei, irtenbideak planteatzen hasteko.

Garai batean hezkuntzan ere inklusioaren arazoa zegoela kontatu digute. Agirrek, esaterako, Pontevedran (Galizia) jaso behar izan zuen hezkuntza berezia. Gaur egun neska-mutikoeke euren herrietan ikas dezakete. “Ahalegin hau eskolatik kanpo ere gauza dadin baliabideak bilatu behar ditugu, zubia erdibidean ez uzteko”, dio Txintxurretak. “Gizartean oinarritzkoak dira pertsonak eta harremanak. Haiei gaitasunak ukatzea, garatzeko aukerak mugatzea da. Kontu larria da”.

GABONETAKO ZOZKETA
ONCE
2017KO URTARRILAREN 1A

En este cupón van mis mejores deseos. Feliz Navidad

10c

SORTEO de Navidad

Más de 850.000 premios

850.000

400.000

70 sari

Gabor Lorientsuak!

eta milaka sari www.oncetelevaca.es-en

ONCE saltzalleak, baimendutako saltokiak eta www.juegosonce.es